

Kas ir briesmonis?

Raimonda Kārklīņa stāsts
Andras Otto ilustrācijas

Briesmonis ir liels, mistisks radījums, par ko neviens īsti nezina, vai tāds pasaulē dzīvo vai ne. Cilvēkiem no tā ir bail.

Cilvēkiem ir bail no žņaudzējčūskām un citām čūskām, bet tās nav briesmoņi, jo mēs zinām, kā un kur čūskas dzīvo. Mēs pat zinām, kā no čūskām izvairīties.

Vienradzis, skaists teiksmains zirgs ar vienu ragu pierē, arī nav briesmonis. Neviens no mums nezina, vai vienradži tiešām kādreiz ir dzīvojuši, bet nevienam no mums nebūtu bail, ja

mēs to ieraudzītu savā mauriņā.

Agrāk cilvēki ticēja, ka daudzi dzīvnieki ir īsti briesmoņi.

Grifs ir teiksmains dzīvnieks, kas ir pa pusei lauva un pa pusei ērglis. No grifiem vajagot bēgt, jo tie labprāt ēdot cilvēkus un zirgus.

Ruhs ir putns, kas esot dzīvojis Tuvajos Austrumos un tās kaimiņzemēs. Jūrnieks Sinbads stāsta, ka ruhs esot tik liels, ka aizklājot sauli. Mazos ruhu putnēnus tas barojot ar ziloņiem un dusmās viegli varot nogremdēt kuģi.

Hidra ir jūras ne-zvērs ar deviņām galvām. Ja vienu no galvām nocērt, tās vietā uzaug jauna galva. Seno laiku pētnieki domā, ka hidras patiesībā esot milzu astoņkāji. Ir taisnība, ka astoņkājis var uzaudzēt jaunus taustekļus, tāpat kā teiku hidras –jaunas galvas. Arī citu seno laiku briesmoņu teikām

pamatā ir stāsti par īstiem dzīvniekiem vai notikumiem. Arī mūsu laikos cilvēki tic briesmoņiem.

Slavenākais tagadnes ne-zvērs ir Skotijas Lohnesa briesmonis, ko mīļi dēvē par Nesiju.

Skotu teikas stāsta, ka katrā Skotijas ezerā ir pa briesmonim, taču tikai viens no tiem ir kļuvis pasauleslavens.

1930. gadā Lohnesa tuvumā būveja ceļu: pirmo reizi pie aukstā, dziļā un vientuļā ezera

ieradās daudz cilvēku. Pirmais, kas par Lohnesa briesmoni ziņoja avīzēm, bija Aleksis Kambels.

„Tam bija garš, tievs aptuveni sešas pēdas garš kakls un maza čūskai līdzīga galva,” rakstīja Kambels 1933. gadā. „Pēc kakla no ūdens iznira aptuveni 30 pēdu (9 metru) augsts kupris. Briesmonis skatījās apkārt un nepārtraukti grozīja galvu.

Kopš tā laika daudzi cilvēku apgalvo, ka esot redzējuši Lohnesa briesmoni, taču neviens nav pierādījis, ka ezerā tāds tiešām dzīvo.

Cilvēki daudz runā arī par kādu lielu, ma-

tainu radījumu, ko dēvē par Sniega cilvēku. Himalaju kalnos, kur tas dzīvojot, to dēvē par jetiju.

Nesējs Tensings Norgajs, kas kopā ar seru Edmundu Hilariju pirmais uzkāpa pasaules visaugstākajā kalnā Everestā, stāsta, ka viņa tēvs esot jetiju saticis.

Tas bija mazs, apmēram 5 pēdas garš, cilvēkam līdzīgs un ļoti dusmīgs radījums. Tensinga tēvs paslēpās kādā akmens būdā, kuŗu savādaais radījums sāka apmētāt ar akmeņiem un plēst tai nost jumtu. Tikai tad, kad vecākais Tensings sakūra uguni, jetijs aizbēga.

Angļu ceļotājs Hjū Naits sakās redzējis blondu, mērkaķim līdzīgu radījumu, kas nesis loku un bultas.

Himalaju sniega laukos cilvēki ir redzējuši lielu pēdu nospiedumus. Daži ir redzējuši neskaidrūs tēlus un tumšas ēnas un apgalvo, ka tas ir bijis Sniega cilvēks jeb

jetijs, kas esot īsts, nevis izdomāts radījums.

Raksta noslēgumā par briesmoņiem izlasi kāda briesmoņa aprakstu! Vai šis briesmonis pastāv īstenībā?

„Seja tam ir kā cilvēkam, āda sarkana kā kanēļkoks, un tas ir tik liels kā lauva. Tam ir trīs rindas zobu. Ausis un zilās acis izskatās kā cilvēkam. Tam ir aste kā skorpionam ar vairāk nekā olekti gaŗu dzelksni. Astes abas puses arī klātas ar dzelkšņiem, un viens dzelksnis atrodas pieres vidū. Ar šo dzelksni tas var nāvīgi ievainot cilvēkus. Ja tam uzbrūk, zvērs savicina asti un izšauj no tās dzelkšņus kā bultas no

*Uzzīmē paša izdomātu
briesmoni!*

loka vairāk nekā 100
pēdu (30 metru) attā-
lumā.

Šausmīgs briesmonis,
vai ne?

Patiesībā tas ir tīģeris,
ko aprakstīja kāds grieķis
aptuveni pirms diviem
tūkstošiem gadu. Šis
grieķis tīģeri nekad ne-
bija redzējis, toties bija
par to dzirdējis daudz
dažādu stāstu.

Skolotāju / vecāku lapa

Vīrsraksts: Kas ir briesmonis?

Autors: Raimonds Kārklīšs

Ilustrators: Andra Otto

Līmenis

LIX: 42

Valodas līmenis: B1

Piemērotais vecums: 4.-7. klase

Vārdu saraksts

Paplašinātais vārdu krājums

aizklāt	<i>to cover</i>
astoņkājis	<i>octopus</i>
briesmonis	<i>monster</i>
ērglis	<i>eagle</i>
izvairīties	<i>to avoid</i>
kaimiņzemes	<i>neighboring lands</i>
kupris	<i>hump</i>
mauriņš	<i>lawn</i>
mistisks	<i>mystical</i>
nocirst	<i>to chop down</i>
nogremdēt	<i>to sink</i>
pētnieks	<i>researcher</i>
radījums	<i>creature, creation</i>
tausteklis	<i>tentacle</i>
teiksmains	<i>legendary</i>
vientuļš	<i>lonely</i>

Teiksmaini tēli, īpašvārdi un termini

žņaudzējčūska	<i>boa constrictor</i>
vienradzis	<i>unicorn</i>
grifs	<i>griffen</i>
ruhs	<i>roc</i>
Tuvie Austrumi	<i>Middle East</i>
Arābija	<i>Arabia</i>
Jūrnieks Sinbads	<i>Sinbad the Sailor</i>
hidra	<i>hydra</i>
nezvērs	<i>beast</i>
Skotija	<i>Scotland</i>
Lohnesa briesmonis	<i>Loch Ness monster</i>
Briesmīgais Sniega cilvēks	<i>Abominable Snow Monster</i>
Himalaju kalni	<i>Himalayan mountains</i>
jetijs	<i>yeti</i>

skorpions *scorpion*

olekts-sena mērvienība aptuveni cilvēka rokas garumā (17-21 collas vai 45-52 cm) *cubit*

Pārrunu jautājumi

- No kādiem briesmoņiem tu baidījies, kad biji bērns? No kā baidies tagad?
- Kāpēc senie cilvēki ticēja briesmoņu esamībai?
- Kā tev šķiet: kāpēc cilvēkiem arī šodien šķiet, ka viņi redz briesmoņus?
- Vai tev patīk filmas par briesmoņiem? Kāpēc?

Nodarbības stundā

1. Skolēni kopīgi veic 6. uzdevumu „Latvijas ģerboņa simboli”, izpētot Latvijas ģerboni un identificējot tā simbolus. Pēc tam var pētīt Latvijas pilsētu ģerboņus vai zīmēt savus.

Uzdevumi / Darba lapas

1. Ir vai esot? - 3. uzdevums
2. Latvijas ģerboņa simboli - 6. uzdevums
3. Kuŗa galotne pareiza? - 7. uzdevums

Rakstu darbi

1. Uzraksti jautājumus! - 1. uzdevums
2. Raksti stāstu! - 2. uzdevums
3. Izdomā briesmoni! - 4. uzdevums
4. Tici vai netici! - 5. uzdevums

Runas vingrinājumi

1. Skolēni pilda 5. uzdevumu „Tici vai netici!” un nolasa savu viedokli klasē. Pēc tam skolēni diskutē, pārspriežot dažādos viedokļus.
2. Skolotājs uzraksta briesmoni raksturojošus vārdu saraksta lietvārdus un papildina sarakstu ar citiem noderīgiem vārdiem. Katrs skolēns saņem dažus saraksta vārdus un uzzīmē šiem vārdiem atbilstošu briesmoni. Tad skolēni pastāsta par savu uzzīmēto briesmoni, izmantojot apgūtos vārdus.

Uzraksti jautājumus!

Aplūko attēlā grifus! Izdomā, kas attēlā notiek. Tad uzraksti 10 jautājumus, ko Tu gribētu uzzināt par grifiem, cilvēkiem vai attēla notikumiem!

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

Raksti stāstu!

Sagatavojies rakstīt stāstu, atbildot uz jautājumiem!

Kur ir briesmonis?

Briesmonis atrodas _____

Kāds ir briesmonis?

Briesmonis ir _____

Kas satiek briesmoni?

Briesmoni satiek _____

Ko briesmonis dara?

Briesmonis _____

Kas notiek?

Vispirms _____

Pēc tam _____

Tad _____

Uzraksti īsu stāstu par briesmoni! Izmanto vārdu krājuma vārdus!

Ir vai esot?

Ieraksti pareizo darbības vārda formu! Ja aprakstīts fakts, lieto 'IR'. Ja minēta teika vai izteikts minējums, raksti 'ESOT'!

1. Čūskas _____ dzīvnieki.
2. Hidras _____ kā astonkāji.
3. Cilvēki _____ redzējuši astonkājus.
4. Cilvēki apgalvo, ka viņi _____ redzējuši hidras.
5. Skotijā _____ ezers, ko sauc par Lohnesu.
6. Lohnesa ezerā _____ briesmonis, ko sauc par Nesiju.
7. Lohnesa ezers _____ dziļš.
8. Himalaju kalnos _____ jetiji jeb Sniega cilvēki.
9. Jetiji _____ balti, spalvaini cilvēki.
10. Ziemā mūsu dārzā _____ sniega vīri, bet viņi nav briesmīgi.
11. Grifs _____ pa pusei lauva un pa pusei ērglis.
12. Grifs _____ Latvijas ģerboņa simbols.
13. Ģerbonī _____ arī trīs zvaigznes, saule ar 19 stariem un lauva.
14. Vienradzis _____ zirgs ar ragu pierē.
15. Grieķu mītos Pegazs _____ zirgs ar spārniem.

Izdomā briesmoni!

Stāsta beigās senais cilvēks, kas nekad nebija redzējis tīgeri, to aprakstīja kā briesmoni. Kādu briesmoni iedomājies tu? Apraksti to! Uzraksti piecus teikumus, kas raksturo briesmoņa izskatu, un trīs spējas, kas tam piemīt. Pastāsti kur briesmonis dzīvo un kad tas sastopams!

Briesmoņa izskats:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Briesmoņa spējas:

1. _____
2. _____
3. _____

Kur briesmonis dzīvo? Kad tas sastopams?

Tici vai netici!

Stāstā aprakstīti briesmoņi, ko cilvēki iedomājas redzējuši. Mūsdienās ir pierādīts, ka daudzi briesmoņi nemaz nav eksistējuši. Tomēr ir cilvēki, kas apgalvo, ka ir redzējuši jetiju vai Lohnesa briesmoni. Izvēlies vairākus briesmoņus! Vai tu tici vai netici to esamībai? Paskaidro, kāpēc!

Sāc rakstu ar „Es ticu” vai „Es neticu”! Uzraksti vismaz 2 iemeslus, kāpēc tu tā domā!

Latvijas ģerboņa simboli

Sameklē internetā informāciju par Latvijas ģerboni! Izpēti krāsas un simbolus! Izkrāso ģerboni un atzīmē, kā sauc katru tā daļu!

Kura galotne pareiza?

Doti teikumi un lietvārdi. Tukšumos ieraksti lietvārdus ar pareizo galotni!

Padomiņš: Ja lietvārds ir vienskaitlī un biedrojas ar prievārdiem 'ar' un 'par', tas lietojams akuzatīvā; ja biedrojas ar prievārdiem 'no' un 'pie', tas liekams ģenitīvā; ar prievārdu 'uz' lietvārds atkarībā no nozīmes var būt gan akuzatīvā, gan ģenitīvā! Ja lietvārds ir daudzskaitlī, tad ar prievārdu tas vienmēr ir datīvā.

Cilvēkiem ir bail no (žņaudzējčūskas)_____ un
(citas)_____ (čūskas)_____.

Vienradzis ir zirgs ar (viens)
_____ (rags)_____ pierē.

Ruhs ir putns, kas mazos ruhu putnēnus barojot ar (ziloņi)
_____.

Hidra ir jūras nezvērs ar (deviņas)_____
(galvas)_____. Ja vienu no (galvas)_____
nocērt, tās vietā uzaug jauna galva. Astonkāji ķer barību ar
(taustekļi) _____.

Slavenākais mūsdienu nezvērs ir Skotijas Lohnesa briesmonis, ko
mīlīgi dēvē par (Nesija) _____.

1930. gadā Lohnesa tuvumā būvēja ceļu: pirmo reizi pie dziļā (ezers)_____ ieradās daudz cilvēku. Pirmais cilvēks, kas par Lohnesa (briesmonis) _____ ziņoja avīzēm, bija Alekssis Kambels.

Cilvēki daudz runā arī par (liels)_____,
(matains)_____ (radījums)_____, ko sauc
par Sniega (cilvēks)_____.